

Motion till riksdagen

1989/90:Fi68

av Elver Jonsson m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:150

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten
för budgetåret 1990/91, m.m.
(kompletteringsproposition)

I. Arbetsmarknadsfrågor

1.1 Olovliga stridsåtgärder

Att fredsplikt råder under löpande avtalsperiod är en oomtvistad princip i svensk arbetsrättslagstiftning. I de fall arbetstagare ändå vidtar stridsåtgärder är dessa olovliga. Olovliga stridsåtgärder innebär framför allt att undergräva de fackliga organisationernas trovärdighet som avtalslutande part gentemot arbetsgivarna. Om en arbetsnedläggelse inte upphört trots att förhandlingar inletts kan arbetstagaren åläggas skadestånd. Detta skadestånd uppgår i dagsläget till högst 200 kr.

Statsrådet anför i propositionen att dessa skadestandsregler bör ändras så att det blir möjligt att utdöma ett högre skadestånd än idag. Regeringen har bemyndigat statsrådet att tillkalla en särskild utredare, som bl. a. skall se över denna fråga.

Vi delar uppfattningen att 200 kr.-gränsen för skadestånd vid olovliga konflikter bör tas bort. Arbetsdomstolen bör ges bättre möjligheter än nu att göra nyanserade bedömningar då det på grund av olovlig stridsåtgärd blir aktuellt för en arbetstagare att betala skadestånd. Skadestandsreglerna i 60 § MBL bör därför återfå den lydelse de hade före den 1985 genomförda förändringen. Riksdagen bör fatta beslut om en sådan förändring redan nu. Det finns inget skäl att avvakta den aviserade utredningen.

1.2 Kompetensutveckling

I viss utsträckning stöder samhället arbetsmarknadsutbildning för personer som redan är anställda. Sådan utbildning riktar sig framför allt till anställda med kortare utbildning eller ingen utbildning alls.

Vi anser att fort- och vidareutbildning och kompetensutveckling för redan anställd personal i princip bör vara något som arbetsgivaren skall ansvara för. På sätt som anförs i propositionen kan det dock finnas ett samhällligt intresse att i begränsad omfattning stödja internutbildning. Vi menar att sådant stöd bara skall utgå till arbetsgivare som har små egna resurser till personalutbildning. Framför allt gäller det små och medelstora arbetsgivare.

Statsrådet föreslår att AMS, under en försöksperiod, skall få möjlighet att

pröva en ny konstruktion av bidrag till utbildning i företag. Under försöksverksamheten kommer statsbidrag att utgå med högst hälften av arbetsgivarens kurs- och lönekostnader, dock högst 50 000 kr. per deltagare. Enligt den nuvarande bidragsmodellen utgår statsbidraget med ett visst belopp per timme.

Den föreslagna konstruktionen för bidrag har vi inget att invända mot. Det förefaller också förståndigt att tillämpa den under en försöksperiod, som självfallet måste följas av en utvärdering av resultaten. Vi menar dock att det inte bör anslås ytterligare medel för den planerade försöksverksamheten. En omprioritering bör istället kunna göras inom anslaget, B4, ram.

1.3 Fler flyktingar och invandrare i arbete

De långa väntetiderna blir än mer destruktiva för den asylsökande som inte får lov att arbeta under tiden. Det är självfallet negativt och förödmjukande att tvingas gå utan arbete under en längre tid. Flertalet asylsökande får efter beslut lov att stanna i Sverige. För dem vore det en stor fördel och en god början på vistelsen i Sverige om de kunde arbeta under väntetiden. Integreringen i samhället underlättas och självkänslan stärks om de berörda känner att de kan göra nytta och få del av en arbetsgemenskap. En negativ följd av kombinationen långa väntetider och förbud mot att arbeta är att svenskar kan reagera mot det de upplever som att de asylsökande "lever på det sociala". I själva verket blir det långvariga beroendet av understöd destruktivt också för flyktingen.

Enligt vår mening är den bästa lösningen på detta problem att radikalt korta väntetiderna. Riksdagen bör emellertid också besluta att tillåta arbete under beredskapsliknande former under väntetiden. Det är angeläget att alla asylsökande erbjuds meningsfull sysselsättning inklusive svenskundervisning.

För de flyktingar som redan fått uppehållstillstånd måste mycket större ansträngningar göras för att lotsa ut dem på den svenska arbetsmarknaden, antingen genom de ambulerande arbetsförmedlingar på förläggningarna som redan finns eller genom fasta enheter från arbetsförmedlingen på större förläggningar.

Det är angeläget att flyktingar på ett tidigt stadium får klart för sig att man inte alltid kan få jobb som motsvarar ens kompetens med tanke på språksvårigheter. Det understryker vikten av att invandrare i Sverige särskilt anstränger sig att lära sig svenska.

Det är nödvändigt att redan på förläggningen göra en inventering av flyktingens utbildning och erfarenhet så han/hon kan få arbete snarast möjligt alternativt hjälp med kompletterande utbildning. Direktrekrytering av företag på förläggningar är ytterligare en modell som bör prövas.

Vi anser att det är nödvändigt att de lokala arbetsförmedlingarna friare får disponera sina medel. Det vore önskvärt om delar av de medel som anslås till asylbidrag skulle kunna användas som t.ex. rekryteringsstöd. Flyktingarna får nu passivt motta bidrag utan krav på motprestation.

Genom en aktiv och okonventionell arbetsförmedling skulle arbetsförmedlarna kunna göra överenskommelser med arbetsgivare om att de skall

anställa flyktingar. Arbetsgivaren skulle garantera arbete, bostad och möjligheter till svenskundervisning.

Generellt sett är arbetslösheten mycket låg för närvarande. Även om AMS under de senaste åren genomgått en rad rationaliseringar har vi fortfarande en mycket stor kapacitet inom arbetsförmedlingsområdet. Dessutom har decentraliseringen av AMS inneburit att den lokala organisationen förstärkts. Vi menar därför att förmedlingarna inom redan givna ramar borde kunna finna utrymme för förstärkta förmedlingsinsatser för flyktingar. Vi avvisar således regeringens förslag att för budgetåret 1990/91 anvisa ytterligare 10 milj.kr. under anslaget B1.

1.4 Semester

Riksdagen har fattat beslut om att förlänga den lagstadgade semestern med två dagar. Vi motsatte oss detta förslag.

Redan i finansplanen i januari förde dåvarande finansministern resonemang om flexibilitet och valfrihet vad gällde utnyttjande av semester och förläggning av arbetstid. Vi påpekade att en obligatorisk lagstiftad sjätte semestervecka i dagsläget skulle minska flexibiliteten i arbetslivet och individernas valfrihet. Vi står fast vid den uppfattningen.

Även regeringen har tagit intryck av kritiken och är nu beredd att inte gå vidare i utbyggnaden av semesterrätten. Man har t.o.m. varit beredd att möjliggöra för dem som inte anser sig behöva hela sin semester för rekreation, att arbeta även under semestertid. Med tanke på detta förslag är det i det närmaste omöjligt att förstå hur samma regering så sent som i januari ville förlänga semestern till sex veckor för alla.

I den aktuella propositionen föreslås att arbetstagare som väljer att arbeta under sin femte och sjätte semestervecka skall ha rätt till det. Vidare skall tidigare sparad semester, som skulle tagits ut under 1991 och 1992, kunna sparas ytterligare två år. Vi har inget att invända mot de föreslagna förändringarna i semesterlagen. Vi tror att åtgärderna är nödvändiga för att ytterligare stimulera arbetsutbudet.

Det är dock angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med ett mer genomarbetat och övergripande förslag om nya regler för såväl semester som arbetstid. Folkpartiet har under lång tid verkat för att det skall införas möjlighet för enskilda arbetstagare att spara semester utan begränsning i tid. Sådan sparad semester skulle sedan kunna utnyttjas t.ex. under ett sabbatsår eller för att förkorta arbetstiden. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att tillgodose kravet på flexibilitet i arbetslivet och individernas krav på valfrihet.

Vi kan inte tillstyrka förslaget att avsätta 5 milj.kr. till en kampanj för att informera om de nya reglerna i semesterlagen. Bristen på arbetskraft är ingalunda ett nytt problem. Hade regeringen agerat tidigare skulle åtgärderna inte behövt bli panikartade. Vi förutsätter att såväl arbetsgivarna som de fackliga organisationerna ser till att arbetstagarna får information om de nya reglerna.

2. Arbetshandikappade

I propositionen berör regeringen bl.a. en del insatser vad avser försöken med flexibla lönebidrag för arbetshandikappade. I det sammanhanget vill vi peka på det fortsatta stora behovet av arbetstillfällen för arbetshandikappade. Detta gäller såväl behovet av lönebidragsanställningar som arbetstillfällen inom Samhall.

För att underlätta strävandena att bereda handikappade arbete finns bl.a. lönebidrag. I november 1989 sysselsattes 45 288 personer med hjälp av lönebidrag. För handikappade är lönebidrag ett bra sätt att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Enligt de regler som gäller för särskilt lönebidrag trappas bidraget ned med tiden. Under första anställningsåret är bidraget 90 %, under det andra, tredje och fjärde är det 50%, och vid ytterligare förlängning 50 eller 25 %. För vissa grupper med grava handikapp medför detta att de har svårt att få arbete trots att särskilt lönebidrag utgår.

Folkpartiet har sedan lång tid ansett att det finns anledning att överväga om det inte bör vara möjligt att låta lönebidraget permanent utgå på en högre nivå än vad som sker i dag. Statliga arbetsgivare och ideella organisationer får statsbidrag för hela lönekostnaden för de lönebidragsanställda.

Nu pågår försöksverksamhet med flexibla lönebidrag i sju län. Regeringen föreslår nu att försöksverksamheten skall utvidgas till ytterligare fem län. Verksamheten innebär att lönebidragets nivå kan anpassas efter den arbetshandikappades förutsättningar. Erfarenheterna från försöksverksamheten är mycket goda. Det är viktigt att bidragssystemet konstrueras så att man underlättar placeringar inom de sektorer på arbetsmarknaden där förutsättningarna är större för de anställda att på sikt övergå till en reguljär anställning utan bidrag.

Vi anser också att ett flexibelt lönebidrag måste kunna tillämpas så att bidragsnivån kan justeras både uppåt och nedåt. Det förekommer att de lönebidragsanställdas arbetsförmåga försämras under anställningens gång och då måste möjlighet till justering uppåt av bidragsnivån kunna ske.

Vi menar att flexibla lönebidrag skall kunna tillämpas i hela landet på nyanställningar efter den 1 juli 1990. I överläggningar med arbetsmarknadens parter hör vissa övergångsbestämmelser kunna fastställas för de arbetsgivare som i dag har anställda med lönebidrag.

Förutom anställning med lönebidrag spelar Samhall en viktig roll när det gäller att bereda meningsfullt och utvecklande arbete för arbetshandikappade. Vi har därför återkommande hävdat att Samhalls kapacitet att erbjuda arbetstillfällen måste utnyttjas så långt som möjligt. Inför 1990/91 biföll dock riksdagsmajoriteten regeringens förslag och beslutade om ett fortsatt oförändrat antal arbetstillfällen inom Samhall. Detta innebär nu för tredje året i rad en oförändrad begränsning till 31,45 milj. arbetstimmar för arbetshandikappade anställda. Detta sker trots arbetshandikappades fortsatt svåra situation i arbetslivet och trots att Samhall anser sig ha kommersiella möjligheter att bereda fler arbetshandikappade arbete.

Under 1989/90 har Samhalls möjligheter att anställa arbetshandikappade ytterligare begränsats. En förklaring till det är den, i sig, positiva utveck-

lingen av frånvarosituationen inom Samhall. En förbättrad närvaro bland de arbetshandikappade belastar Samhalls timram och minskar direkt företagsgruppens möjligheter till nyrekryteringar.

Enligt vår mening är det helt oacceptabelt att en sådan positiv utveckling som Samhall fått till stånd "bestraffas" med ett minskat utrymme för nyanställningar. En minskning av sjukfrånvaron måste prioriteras såväl vad gäller Samhall som i arbetslivet i övrigt. Vi har också erfarit att antalet övergångar från Samhall till anställningar hos andra arbetsgivare har minskat något under 1989/90. En sådan minskning påverkar också direkt utrymmet för nyanställningar inom Samhall.

Utvecklingen av antalet övergångar är inte bara beroende av Samhalls egna insatser för personalutveckling m.m. Inte minst har också arbetsförmedlingarnas insatser för att finna lämpliga arbeten på den reguljära arbetsmarknaden betydelse för att antalet övergångar för de Samhallanställda skall kunna hållas på en önskvärd nivå.

Det är mycket angeläget att möjligheterna till nyanställningar inom Samhall inte försämras på det sätt som nu sker inom ramen för den volymbegränsning som gäller för Samhall. Vår uppfattning är att antalet arbetstillfällen snarare behöver utökas. Inte minst är detta nödvändigt för att skapa ökade arbetsmöjligheter för svårt arbetshandikappade.

1989 års handikapputredning har nyligen presenterat en kartläggning av situationen för personer med omfattande funktionshinder. Kartläggningen visar bl.a. på stora brister när det gäller sysselsättningen. Enligt en enkät som handikapputredningen redovisar har hela 72 % av de tillfrågade från de aktuella grupperna uppgivit att de saknar arbete eller annan daglig verksamhet utanför hemmet. För många i dessa grupper skulle ett arbete inom Samhall öppna vägarna till arbetslivet.

Mot bakgrund av dessa nya förutsättningar anser vi det nödvändigt att den timram som reglerar antalet arbetstillfällen inom Samhall utökas med 0,6 milj. arbetstimmar inför 1990/91. En sådan utökning motsvarar 550 nya arbetstillfällen, i enlighet med vad vi tidigare föreslagit, och skulle ge Samhall möjlighet att hålla nyanställningarna på en rimlig nivå även under 1990/91.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar, i enlighet med vad i motionen anförts, att 200-kronorsregeln i 60 § medbestämmandelagen tas bort,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompetensutveckling,
3. att riksdagen till reservationsanslaget Arbetsmarknadsutbildning, B 3, för budgetåret 1990/91 anvisar 85 000 000 kr. utöver vad som föreslagits i proposition 1989/90:100 bil.12,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade arbetsförmedlingsinsatser för flyktingar och invandrare,
5. att riksdagen till ramanslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, B 1, för budgetåret 1990/91 anvisar 45 000 000 kr. utöver vad som föreslagits i proposition 1989/90:100 bil.12,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten att spara semester,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa 5 000 000 kr. till anslaget Information om semesterfrågor, A 5, för budgetåret 1990/91 i enlighet med vad i motionen anförts,

8. att riksdagen beslutar att flexibla lönebidrag skall införas fr.o.m. den 1 juli 1990, i enlighet med vad i motionen anförts,

9. att riksdagen beslutar, i enlighet med vad i motionen anförts, att Samhalls verksamhet skall utökas med 0,6 miljoner arbetstimmar för arbetshandikappade anställda under budgetåret 1990/91 och för detta ändamål anslår ytterligare 55 000 000 kr. till förslagsanslaget Bidrag till Stiftelsen Samhall, C 9.

Stockholm den 10 maj 1990

Elver Jonsson (fp)

Kjell-Arne Welin (fp)

Sigge Godin (fp)

Charlotte Branting (fp)

Kenth Skårvik (fp)